

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Γ' ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2013
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ 3
ΘΕΜΑΤΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Γιώργος Ιωάννου: «Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς»

Στέκομαι και κοιτάζω τα παιδιά· παίζουνε μπάλα. Κάθομαι στο ορισμένο καφενείο· σε λίγο θα σχολάσουν και θ' αρχίσουν να καταφτάνουν οι μεγάλοι. Κουρασμένοι απ' τη δουλειά, είναι πολύ πιο αληθινοί. Οι περισσότεροι γεννήθηκαν εδώ σ' αυτή την πόλη, όπως κι εγώ. Κι όμως διατηρούν πιο καθαρά τα χαρακτηριστικά της ράτσας τους και την ψυχή τους, από μας τους διεσπαρμένους. Ιδίως όταν τους βλέπω εδώ, μου φαίνονται πιο γνήσιοι. Κάπως αλλιώτικοι μοιάζουν μακριά, σε άλλα περιβάλλοντα συναντημένοι.

Η αλήθεια πάντως είναι πως στο ζήτημα της αναγνώρισης έχω φοβερά εξασκηθεί. Όπου κι αν είμαι, τον Πόντιο, ας πούμε, τον διακρίνω από μακριά· και από μια γραμμή του κορμιού του μονάχα. Δεν είναι ανάγκη ν' ακούσω την ομιλία του, ούτε να διαπιστώσω την αλλιώτικη μελαχρινάδα. Σπανίως να πέσω έξω. Από κοντά όμως είμαι ολότετα αλάνθαστος. Το ίδιο και με τους Καραμανλήδες, τους Καυκάσιους, τους Μικρασιάτες απ' τις ακτές, τους άλλους απ' τα βάθη, τους Κωνσταντινουπολίτες, από μέσα ή απ' τα περίχωρα, κι ας επιμένουν όλοι τους πως είναι απ' την καρδιά της Πόλης, κι απ' το Γαλατά. Οι Θρακιώτες όμως έρχονται πιο καστανοί· ξανθοί πολλές φορές, κι ευκολότερα μπερδεύονται με πρόσφυγες από μέρη άλλα. Εξάλλου σα να έχουν χάσει την ιδιαίτερη προσφορά τους ή ίσως εγώ να την έχω συνηθίσει. Μπερδεύονται κυρίως μ' αυτούς που ήρθαν απ' τη Ρωμυλία. Αυτό συμβαίνει κι ανάμεσα στους Ηπειρώτες και στους άλλους απ' τις περιοχές του Μοναστηριού.

Όταν τους μπερδεύω, το καταλαβαίνω συνήθως αργά· γιατί έχω τόση πεποίθηση πάνω σ' αυτό το ζήτημα, ώστε σπανίως ρωτώ. Κατά βάθος βέβαια αυτό δεν είναι σφάλμα, είναι διαπίστωση.

Κι όμως πόση συγκίνηση έχει να κοιτάξεις ή να συζητάς στα καφενεία και να διστάσεις τη δική σου ή μια άλλη πανάρχαια ράτσα. Ακούς εκείνες τις φωνές με τη ζεστή προφορά και σου 'ρχεται ν' αγκαλιάσεις. Ονόματα από σβησμένους τάχα λαούς και χώρες δειλιάζουν μέσα στο νου· μεθώ μονάχα και που τα λέω από μέσα μου, καθώς ολοένα βεβαιώνομαι. Χαίρομαι να κοιτάζω τις αδρές και τίμιες φυσιογνωμίες τους κι ανατριχιάζω βαθιά, όταν σκέφτομαι πως αυτός που μου μιλά είναι δικός μου άνθρωπος, της φυλής μου. Κάτι σα ζεστό κύμα με σκεπάζει ξαφνικά, θαρρείς και γύρισα επιτέλους στην πατρίδα. Δεν έχει σημασία που δε γνώρισα ποτέ αυτή την πατρίδα ή που δε γεννήθηκα καν εκεί. Το αίμα μου από κει μονάχα τραβάει· εκτός κι αν είναι αληθινό πως ο άνθρωπος αποτελείται απ' αυτά που τρώει και πίνει, οπότε πράγματι είμαι από δω. Πώς εξηγείται τότε όλη αυτή η λαχτάρα;

Γυρνώ μέσ στους προσφυγικούς συνοικισμούς με δυνατή ευχαρίστηση. Θράκες, Χετταίοι, Φρύγες, όμορφοι Λυδοί, πάλι, ανθούν ανάμεσά μας. Οι ίδιοι δεν ξέρουν βέβαια αυτά τα ονόματα· για μένα όμως είναι φορτωμένα μυστήριο και αγάπη. Κι αν ακόμα δεν είναι, πολύ θα ήθελα να ήταν έτσι η αλήθεια.

Κι όμως τα τελευταία χρόνια έχουν κάνει το παν για να σκορπίσει η ομορφιά αυτή στους τέσσερις ανέμους. Οι εγκληματίες των γραφείων εκμεταλλεύτηκαν τη ζωηράδα τους και την αγνότητά τους. Τους εξώθησαν να σφάξουν και να σφαχτούν· να φαγωθούν, ιδίως μεταξύ τους. Τώρα φυσικά τους τρέμουν και προσπαθούν να τους ξεφορτωθούν με τη μετανάστευση. Πολύ αργά, νομίζω.

Κάθε φορά που φεύγω από κει, με αποχαιρετούν χωρίς να δείξουν παραξένεμα, αν και άγνωστοί μου άνθρωποι. Τους πληροφορεί το αίμα τους για μένα, όπως και το δικό μου με κάνει να τους κατέχω ολόκληρους. Πάντως ποτέ τους δεν επιμένουν να με κρατήσουν στις παρέες τους.

Ολομόναχος, ξένος παντάξενος, χάνομαι στις μεγάλες αρτηρίες. Όταν ανάβει το κόκκινο και σταματούν τ' αυτοκίνητα, μου φαίνεται για μια στιγμή πως παύει εντελώς κάθε θόρυβος. Ερυθρά και λευκά αιμοσφαίρια σα να κυκλοφορούν. Κι όμως βλέπω πως το πλήθος εξακολουθεί να περπατά, να κουβεντιάζει ή να γελάει. Σταματώ πολλές φορές στη μέση του πεζοδρομίου, κι όπως στο κούτσουρο που κόβει το νερό,

έτσι περιστρέφονται γύρω μου οι διαβάτες. Τώρα που δεν εμποδίζουν οι μηχανές, ακούω χιλιάδες βήματα στο πλακόστρωτο. Μου ῥχεται να καμπυλώσω τη ράχη μου για να περάσει χωρίς εμπόδια αυτό το ποτάμι. Της Γονατιστής, όταν περνάει από πάνω μου το βουβό ποτάμι των προγόνων, γονατισμένος πάνω στα καρυδόφυλλα, σκύβω βαθιά στο χώμα, για να μην βγάζουν οι ψυχές εξαιτίας μου τον παραμικρότερο βόμβο.

Εγώ όμως από τώρα είμαι βαριά παραπονεμένος. Μέσα στους ξένους και στα ξένα πράγματα ζω διαρκώς· στα έτοιμα και στα ενοικιασμένα. Συγκατοικώ με ανθρώπους που αδιαφορούν τελείως για μένα, κι εγώ γι' αυτούς. Ούτε μικροδιαφορές δεν υπάρχουν κάν μεταξύ μας. Ο ένας αποφεύγει τον άλλο, όσο μπορεί. Μα κι αν τύχει να σου μιλήσουνε, κρύβουν συνήθως τα πραγματικά τους στοιχεία σα να ῥναι τίποτε κακοποιοί. Το ιδανικό, η τελευταία λέξη του πολιτισμού, είναι, λέει, να μην ξέρεις ούτε στη φάτσα το γείτονά σου. Πονηρά πράγματα βέβαια· προφάσεις πολιτισμού, για να διευκολυνθούν οι αταξίες.

Γι' αυτό ζηλεύω αυτούς που βρίσκονται στον τόπο τους, στα χωράφια τους, στους συγγενείς τους, στα πατρογονικά τους. Τουλάχιστον, ας ῥμουν σ' ένα προσφυγικό συνοικισμό με ανθρώπους της ράτσας μου τριγύρω.

(Για ένα φιλότιμο, 1964)

ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ

- A.** Να εντοπίσετε πέντε βασικά γνωρίσματα της γλώσσας του Γ. Ιωάννου (5 μονάδες). Για το κάθε ένα από αυτά να γράψετε ένα αντίστοιχο παράδειγμα από το κείμενο που σας δόθηκε (10 μονάδες).
(15 μονάδες)
- B1.** Να επισημάνετε στο κείμενο δύο διαφορετικά υφολογικά επίπεδα (10 μονάδες) και να ερμηνεύσετε τη λειτουργία τους (10 μονάδες).
(20 μονάδες)
- B2.** Πώς αντιμετωπίζει ο αφηγητής τον αστικό τρόπο ζωής; (8 μονάδες). Να δώσετε τρία εκφραστικά μέσα με τα οποία σχολιάζει τις σύγχρονες συνθήκες ζωής (12 μονάδες).
(20 μονάδες)
- Γ₁.** Να σχολιάσετε σε μία παράγραφο (100-120 λέξεων) το παρακάτω χωρίο: «Κάθε φορά που φεύγω από κεί... παρέες τους».
(12 μονάδες)
- Γ₂.** Να σχολιάσετε σε μία παράγραφο (100-120 λέξεων) το παρακάτω χωρίο: «Γι αυτό ζηλεύω αυτούς... τριγύρω».
(13 μονάδες)
- Δ.** Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το πεζογράφημα του Γ. Ιωάννου «Μεσ στους προσφυγικούς συνοικισμούς» με το παρακάτω απόσπασμα από το «Πρωτεύουσα των προσφύγων» που ακολουθεί.
(20 μονάδες)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Γιώργος Ιωάννου: «Πρωτεύουσα των προσφύγων»

Πολλά συνέβαιναν στις αυτοσχέδιες εκείνες πολυκατοικίες — τις συγκατοικίες — πολλά μπλεξίματα και προστριβές, καθώς εκτός από τον στενό συγχρωτισμό που δημιουργούσε εκνευρισμούς και διεκδικήσεις, συγκρούονταν ολότελα διαφορετικές και πανάρχαια ριζωμένες νοοτροπίες και ήθη και διάλεκτοι, ακόμα και γλώσσες, κουβαλημένες απόφεις και καθόλου μεταβεβλημένες ακόμη από τις νέες συνήθειες, κουβαλημένες από άπειρες πατρίδες μακρινές, που είχαν εγκαταλειφθεί άθελα και βίαια και σκληρά, μέσα σε σφαγές, αίματα, τρομάρες και πείνες, τραγωδίες φοβερές, που όπως ήταν φυσικό αποτελούσαν τα πρώτα και κύρια θέματα των διασωσμένων. Τα έλεγαν και τα έλεγαν και τελειωμό δεν είχαν.

Φέρνω τώρα στο νου μου μια συγκεκριμένη προπολεμική γειτονιά και θυμούμαι, όσο μπορώ, τους ανθρώπους που περιείχε. Είχε οικογένειες από τη Σμύρνη, από την Πέργαμο, από την Πάνορμο, τη

Φροντιστήρια

ΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΕΝΤΡΟ

Αγίας Σοφίας 39 2310.244.444

ΝΤΕΠΩ

Β. Όλγας 203 2310.428.400

ΕΥΟΣΜΟΣ

Μ.Αλεξάνδρου 45 2310.770.360

Σηλύβρια, τη Ραιδεστό, την Κεσσάνη, τις Σαράντα Εκκλησίες, την Αδριανούπολη — την Αντριάνο, όπως την έλεγαν τρυφερά—,τη Φιλιππούπολη, τη Βάρνα, το Μοναστήρι, το Κρούσοβο, τη Γευγελή, την Κορυτσά, ακόμα και το Πλοέσι. Όλοι τους, όχι μόνο είχαν να διηγηθούν ιστορίες πολλές, δυστυχίας και καταδίωξης, ακόμα και ευτυχίας, αλλά ήταν φορείς πανάρχαιων λαϊκών πολιτισμών και τρόπων ζωής, που καθώς είχαν μείνει σχεδόν χωρίς αντικείμενο και πεδίο δράσης συγκρούονταν μέσα τους, αλλά και με τον πολιτισμό του πλησίον.

(Γ. Ιωάννου, «Η πρωτεύουσα των προσφύγων»)

Καλή επιτυχία
**ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Η ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΔΗΛΜΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ**